

Notat

Frå: Fylkesrådmannen
:

Til: Vestlandsrådet

Kopi til:

Vår ref. (nyttast ved korrespondanse)
Ark.nr.: 05/00047/L.nr: 000119/05

Dykkar ref.

Dato
LEIKANGER, 01.04.2005

Internasjonalt engasjement mellom folkevalde på Vestlandet

Vi viser til tidlegare drøftingar i Vestlandsrådet, der det vart gjeve uttrykk for at ein ønskjer å drøfte den internasjonale innsatsen og deltakinga for medlemmene i Vestlandsrådet.

- *På jurimøtet til Vestlandsrådet er det planlagt ei innleiing og diskusjon over temaet. Presidenten i Nordsjøkommissjonens Gunn – Marit Helgesen har sagt seg villig til å stille opp. Det vert dessutan lagt opp til at dei av Vestlandsrådet sine medlemmer som har vært i organisasjonane gjev korte presentasjonar.*
- *Nedanfor følger til orientering eit oversyn over ulike funksjonar.*

Dagens oppgåver og nokre milepælar som peikar framover:

Alle Vestlands – fylka er utadvende, og alle er sterkt avhengige av eksportretta og internasjonale næringar. Vennskapsavtalar mellom regionar og byer har utvikla seg etter andre verdskrigen.

Regionalt transnasjonalt samarbeid har blitt meir vanleg i løpet av dei siste tiåra. Nedanfor nokre milepælar, som og vil sette sitt preg på utviklinga framover:

- EØS – avtalen gav marknadstilgang og opna for norsk deltaking i ei lang rekke program og prosjekt innan ulike sektorar, slik som forskning, utdanning, ungdomsarbeid, kultur, miljø, energi, næring og samferdsel. Ei rekke institusjonar og organisasjonar nyttar aktivt desse muligheitene. I budsjettvolum er forskingssamarbeidet viktigast, der sentrale og regionale institutt har ein høg profil. **Direkte deltaking av folkevalde på prosjektnivå høyrer til unntaka.**

- Kommunesektoren nyttar aktivt samarbeidsmulighetene i EØS – avtalen, spesielt innan opplærings – og ungdomstiltak. Fylkeskommunane på Vestlandet utarbeider periodiske rapportar om internasjonal verksemd som vert handsama i dei respektive fylkestinga. Rapportane viser et aukande aktivitetsnivå. Sjølv om hovudtyngda er på nærområda og Europa, finn ein engasjement i stor breidde, også andsynes utviklingsland, mot dei nye demokrati, Kina, ”det norske” Amerika osv.
Dei folkevalde si rolle har i hovudsak vore å knyte kontaktar og å delta i dei overordna styringsstrukturane
- På 90 – talet etablerte EU transnasjonalt regionalt samarbeid over større område, og Noreg vart invitert til å delta (INTERREG). Sentrale norske styresmakter har aktivt spelt på eitt tett samarbeid med kommunesektoren, spesielt landsdelsutvala.
Regionale politikarar deltek i overvåkingskomiteane i INTERREG – programma (Oddvar Skaiaa i Østersjøen og Gunn – Marit Helgesen i Nordsjøen).
- Norske fylkeskommunar har teke på seg aktør – rollen og initiert ei rekke INTERREG – prosjekt av stor strategisk betydning, også for regional utvikling i eit større perspektiv (*innan transport, kultur og regional planlegging*). I dei fleste tilfella er det etablert breie prosjekt – partnarskap innan dei deltakande regionane.
Det er i det alt vesentlege administrasjonen som deltek her.
- Byane spelar ei aukande rolle i dei internasjonale aktivitetane på Vestlandet. Kvar for seg og til saman har dei viktige nettverk. Dei profilerer ikkje berre seg sjølve som innfallsportar og sentra, men heile regionen. Bergen og Stavanger er begge europeiske kulturbyar, i mange byar vert det arrangert festivalar på høgt internasjonalt nivå og dei tek del i ei rekke internasjonale organisasjonar og nettverk.
Politikarengasjement på overordna nivå er vanleg.
- Conference of Peripheral Maritime Areas (CPMR), med den regionale organisasjonen North Sea Commission, har engasjert dei fleste norske fylke. Desse har lagt stor vekt på innsatsen der. Alle Vestlands – fylka deltek. Nordsjø – kommisjonen vert leia frå Noreg.
Fylka på Vestlandet er ansvarlege for to fagsekretariat.
- Folkevalde frå Vestlandet har stilt seg til rådvelde for arbeidskrevjande verv innan transnasjonale organisasjonar som t.d: CPMR, NSR, AER (*Assembly of European Regions*), Nordisk Atlantsamarbeid (NORA), Europarådet og Euromontana. Vestlandet har vore arrangørstad for viktige årsmøte og internasjonale konferansar for fleire av desse.
Verv: CPMR: Roald G Bergsaker og Eirin Sund (det politiske byrå), NSR: Gisle Handeland (styremedlem), AER: Torill S Nyborg (styremedlem), NORA: Nils R Sandal (styremedlem), Europarådet: Odd A Kvaløy (via KS), Euromontana: Tor Bremer (styremedlem). Europapolitisk Lokal – og Regionalforum: Nils R Sandal (vara Jon Aasen).
- Det er etablert 2 Brussel – kontor med heimeapparat (*Stavanger – regionen og Vest-Norge – kontoret, der fylkeskommunane inngår i ein breiare partnarskap*).
Politisk oppnemnde styre.

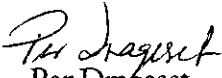
- KS etablerte tidlig eit Brussel – kontor, som har spelt ei konkret rolle, t.d. ved talrike delegasjonsbesøk. Elles representerer KS heile den norske kommunesektoren i ulike internasjonale organisasjonar, slik som Europarådet og CEMR. I nyare tid har KS trappa opp verksemda si internasjonalt.
I kraft av vervet som nestleiar i KS har Odd A Kvaløy et breitt internasjonalt engasjement.
- Eitt av 5 norske Euro – Info – sentra er etablert på Vestlandet: EiC Vest i Sogndal, med fast strategisk samarbeidsavtale med Europakontoret i Hordaland. EiC yter primært EØS – relatert informasjon overfor næringslivet, men kan også yte tenester til kommunesektoren. Etableringa av eit Europakontor i Hordaland Fylkeskommunes var ei ambisiøs og framtidsretta satsing på 90 – talet. EiC Vest har planar om å aktivisere seg i høve dei nye EØS – finansieringsmekanismane.
Dei folkevalde tek del i overordna styring.
- Stiftinga RKK, Rogaland Kurs – og Kompetansesenter, vart etablert av Rogaland Fylkeskommune på 90 – talet. Stiftinga driv ei omfattande internasjonal verksemd innan opplærings – og utdanningsprogram. I den seinare tid også aktiv innan diverse prosjekt.
Politisk oppnemning og deltaking i styret.
- Universitets – og høgskolesektoren har i same perioden styrka sitt internasjonale samarbeid. Universitet og statlige høgskolar på Vestlandet har eit sterkt internasjonalt nettverk.
Politikar – engasjementet skjer i partnerskapet – ”aktør-rollen”.
- Regjeringa sitt program ”Europapolitisk plattform” har etablert eit politisk forum og ei kontaktgruppe for gjensidig informasjon og diskusjon om EU- og EØS – relaterte saker som vedkjem kommunesektoren.
Vestlandsrådet vel 1 representant og vararepresentant i Forumet.
- Kyst –Noreg vart på 90 – talet partner i NORA (Nordisk Atlantsamarbeid) finansiert av Nordisk Ministerråd og med virkeområde i tillegg til Noreg: Grønland, Island og Færøyane. Samarbeidet er prosjektretta; den nye strategiplanen søker å utvikle faglege samarbeidsarenaer innan NORA – området, men og i retning Canada og Skottland. Vestlandsrådet og Landsdelsutvalget deltek politisk og administrativt, saman med KRD.
KRD peikar ut ein representant frå Vestlandsrådet.

Sluttmerknad:

- Politikarar som tek på seg verv i viktige organisasjonar bør ha høve til å fylle desse på ein systematisk og rasjonell måte. Ein må kunne trekke på spisskompetanse eksternt og internt.
- Kontakten med norske styresmakter om internasjonale spørsmål vert følgd opp (konf Europapolitisk Forum og kontaktgruppa).

- Det er lagt opp til et møte i år i kontaktgruppa, der norske regionale politikarar som har viktige verv i internasjonale organisasjonar vert invitert til ei drøfting om arbeidsform, politisk medinnflytelse i ulike fora etc.

Med helsing

Per Drageset
fylkesrådmann

Mottakarar: Vestlandsrådet

Sogn og Fjordane fylkeskommune
Askedalen 2, 6863 Leikanger
Sentralbord: 57 65 61 00

Sakshandsamar Lena Merete Söderholm
Tlf.dir.: 57 65 62 58

E.post:
lena.soderholm@sf-f.kommune.no

Notat

Frå: Fylkesrådmann Per Drageset

Til: Vestlandsrådet

Kopi til:

Vår ref. (nyttast ved korrespondanse)
Ark.nr.: 05/00005/L.nr: 000118/05

Dykkar ref.

Dato
LEIKANGER, 01.04.2005

Deltaking i AquaNor i 2005

I open time på møtet i Vestlandsrådet 4. mars 2005 kom representanten Mette Holmefjord Olsen med et slikt framlegg til vedtak: *"Vestlandsrådet ønskjer å støtta arbeidet med felles profilering av havbruksnæringa i Vestlandsfylka under Aqua Nor – messa 2005. Rådet ber administrasjonen vurdere korleis dette kan gjerast og leggja fram sak til neste møte."*

Avrøysting:

Framlegget frå representanten Mette Holmefjord Olsen vart samrøystes vedteke.

Fiskeriforum Vest har ansvar for planlegginga og gjennomføringa av ein planlagd fellestand for dei fire Vestlandsfylka. Med bakgrunn i det refererte vedtaket, har administrasjonen teke kontakt med Fiskeriforum Vest for ein status for arbeidet. I tillegg har vi innhenta oppdatert status frå Møre og Romsdal fylke og Rogaland fylkeskommune.

Status for arbeidet er så langt:

Fiskeriforum Vest har i samarbeid med firmaet Possibility arbeidd med å rekruttere inn bedrifter frå regionen til fellestanden. Fellestanden er eit godt kjent konsept for bedrifter i Hordaland og Sogn og Fjordane (som og hadde fellestand i 2003), men det har vore meir tidkrevjande å rekruttere bedrifter frå Rogaland og Møre og Romsdal, sidan dette er første gang, og eit meir ukjent konsept. Fiskeriforum Vest har inngått eit samarbeid med Biomarin Vekst i Rogaland, for å hjelpe til å informere og rekruttere bedrifter til å vere med i fellestanden.

Fellesstanden var først tenkt bygd i 2 etasjar, dette har ein no endra slik at restauranten og seminar delen er i 1 etasje for å spare byggekostnader. Dette resulterte i ei rimelegare standsleige for verksemdene. Prisen for å delta er sett til 4000,- pr m2, og dei kan velje om dei vil stå med andre, eller reservere egne større stands. Ein har tilpassa standen og kostnadene best mogleg for å rekruttere flest bedrifter til å delta.

Status finansiering:

Hordaland fylkeskommune har løyvd 175 000 kr.

Sogn og Fjordane: 150 000 er løyvd av Hovudutval for plan og næring

Bergen Kommune har løyvd 100 000 kr.

Avslag fra Ålesund og Stavanger kommunar.

Det er søkt Rogaland fylkekommune og Møre og Romsdal fylke om 150 000 kvar i tillegg til 50 000 kr. frå Innovasjon Norge.

Oppdatert status Møre og Romsdal fylke

Møre og Romsdal set som krav at minimum 5 verksemder deltek. Dei vil basere seg på ei 50/50 fordeling i stønad, det vil seie minst 50 % i eigenandel frå deltakarane. Sum av stønad her er avgrensa til maksimum kr. 100 000. Dei vil i tillegg gje ein ålmenn stønad på kr. 50 000 til profilering. Dette inneber at samla stønad frå Møre og Romsdal fylke maksimalt kjem opp i kr. 150 000.

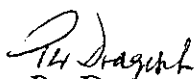
Oppdatert status frå Rogaland fylkeskommune

Også Rogaland set som krav at minimum 5 verksemder deltek. Pr. i dag har 4 verksemder sagt ja til deltaking her. Biomarin Vekst meiner dei vil kunne skaffe den siste verksemda og (munnleg info., Fiskeriforum Vest). Det er ikkje kjend at det ligg føre ei skriftleg avtale mellom Fiskeriforum Vest og Rogaland fylkeskommune om økonomisk stønad så langt.

Oppsummering:

Men bakgrunn i vedtaket frå Vestlandsrådet 4. mars har administrasjonen følgd opp vedtaket med å vende seg til dei fylka som ikkje allereie hadde gjort vedtak i saka. Resultatet har ikkje vore ei full støtte til opplegget med fellesstand. Dette er delvis grunngeve i laber interesse frå verksemder, og at dette då ikkje kan prioriterast frå forvaltninga.

Med helsing

Per Drageset
fylkesrådmann

Sogn og Fjordane fylkeskommune
Askedalen 2, 6863 Leikanger
Sentralbord: 57 65 61 00
Sakshandsamar Signe Eikenes
Tlf.dir.: 57 65 62 56
E.post:
signe.eikenes@sf-f.kommune.no

Notat

Frå: Fylkesrådmannen

Vår ref. (nyttast ved korrespondanse)
Ark.nr.: 05/00031/L.nr: 000117/05

Dykkar ref.

Dato
LEIKANGER, 01.04.2005

Kommunikasjonsstrategi for Vest 39

Vestlandsrådet vedtok 14.mars sak 0021/05 Revidert Vest 39 – Samla finansierings- og utbyggingsplan for E 39 Kyststamvegen. Opplegget i revidert Vest 39 vert tilrådd som grunnlag for fylkeskommunane si handsaming av Vegdirektoratet sitt opplegg for stamveginvesteringar på E 39 i forslag til handlingsprogram for Nasjonal transportplan 2006-2015.

Våren 2004 stod Vestlandrådet samla bak ein presentasjon av Vest 39 for stortingsrepresentantane frå vestlandsfylka og for Samferdselskomiteen. Som de veit gav dette eit positivt resultat med ei auka ramme på 1 mrd kr til E 39.

Forslaget til handlingsprogram for 2006-2015 er også budsjettforslag til 2006. Vegdirektoratet sender forslaget over til Samferdselsdepartementet i juni etter at dei har handsama innkomne merknader. Samferdselskomiteen får saka til behandling i haust.

For å sikre at Vest 39 blir teke omsyn til i budsjettforslaget er det viktig å møte sentrale aktørar for å gje dei nødvendig kunnskap om dei utfordringane som kan løysast med gjennomføringa av Vest 39. Vi tilrår difor følgjande opplegg:

- Eit møte mellom fylkesordførarane og medlemmer frå vestlandsfylka i Stortinget sine komitear for samferdsle/finans i mai.
- Eit møte mellom fylkesordførarane, statsråden og Samferdsledepartementet i nær etterkant av det første møtet.
- Eit møte mellom fylkesordførarane og Samferdselskomiteen til hausten.

Sekretariatet vil utarbeide nødvendig materiell som videosnutt om dei aktuelle prosjekta på E39 samt ein powerpoint-presentasjon som tydeleggjer dei utfordringane vi har på Vestlandet og kva ei utbygging av E39 vil ha å seie for verdiskapinga i Norge. Det er viktig å få fram at eit samla Vestlandsråd står bak dei prioriteringane vi har. I tillegg til å ha fokus på E39 vil

også standard for ferjesamband, bruken av ferjeavløysingsmidlar og rasproblematikk vere aktuelle fellestema å ta opp.

Når det gjeld kontakt med media vil dette bli avklart med fylkesordførar Nils R. Sandal.

Med helsing

Per Drageset
Fylkesrådmann

Mottakar (ar)
Vestlandsrådet

Sogn og Fjordane fylkeskommune
Askedalen 2, 6863 Leikanger
Sentralbord: 57 65 61 00
SakshandsamarRoar Nesset
Tlf.dir.: 57 65 62 71
E.post:
roar.nesset@sf-f.kommune.no

Notat

Frå: Fylkesrådmannen

:

Til: Vestlandsrådet

Kopi til:

Vår ref. (nyttast ved korrespondanse)
Ark.nr.: 05/00006/L.nr: 000123/05

Dykkar ref.

Dato
LEIKANGER, 06.04.2005

Møteavvikling og konferansar hausten 2005.

Vestlandsrådet vedtok i sak 09/05 møteplanen for 2005. For hausten vart følgjande datoar fastlagde:

29.-30. september i Rogaland

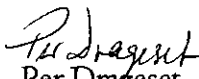
17.-18. november i Hordaland

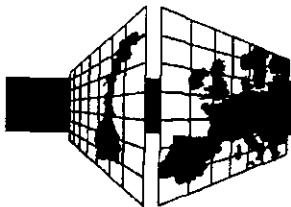
Under handsaminga av saka i Vestlandsrådet kom det fram synspunkt på at møtedatoen i november kunne vere problematisk. Rådet bør drøfte om ein skal halde fast på vedteke møteprogram.

I samband med utarbeidinga av transportplan for Vestlandet er det uttrykt ønskje om ein konferanse. Det vert lagt opp til at denne vert halden i løpet av planlagd møte 29. – 30. september. Under møtet 17. – 18.november vert det planlagt konferanse om nye marine arter.

Det er i tillegg behov for ein høyringskonferanse i samband med utgreiinga om eit eventuelt nytt folkevald nivå på Vestlandet. Det må finnast tidspunkt for dette på eit anna tidspunkt enn dei fastlagde møtedatoane. Det er også aktuelt i samarbeid med Vestnorsk nettverk å arrangere ein konferanse om høgare utdanning i tilknytning til denne

Med helsing

Per Drageset
fylkesrådmann

Vestlandsrådet
Postboks 7900
5020 Bergen

BØGN OG HAVDOMÉNE FYLKESKOMMUNE		
SENTRALBOKS FYLKESHUSET		
AKKONT	FORRET	L.HR.
16 MAR 2005		
KONTOR		
ADRESSE		GRAD:
ST.	FL.	S.L.

HAMMERSBORG TORG 1.
P.O. BOX 6877 ST. OLAVS Plass.
N-0130 OSLO, NORWAY.

TELE: +47 22 99 28 00
FAX: +47 22 99 28 01

BANKGIRO: 1607 55 72666.
POSTGIRO: 0826 08 09556.
E-MAIL:
euro.project@euro-program.no
INTERNETT:
<http://www.euro-program.no>
NO 970 509 127 MVA

Oslo, 11. mars 2004
352/1101-05-jb

Søknad om støtte til avslutning av Havdoméneprosjektet i 2005

Vi viser til vårt samarbeid om prosjektet "Norges Havdoméne - utfordringer og strategier".

Som det går fram av den vedlagte årsmelding for 2004 skal prosjektet avsluttes i løpet av 2005. De arbeidsgruppene som har vært nedsatt er alle godt i gang, og etter planen skal arbeidsgruppe 1 og 2 levere sine delrapporter i løpet av april, mens arbeidsgruppe 3 skal levere rapport til høsten, foreløpig ikke nærmere tidfestet. Hele prosjektet planlegges avsluttet med en presentasjon og lansering av resultatene på en tredje "Havdoméne-konferanse" - okt/nov 2005. Det er søkt om støtte fra Utenriksdepartementet til denne konferansen.

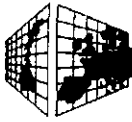
Ved årsskiftet 2004/2005 sto det kr. 173.600,- i ubrukte midler til prosjektet. Når det gjelder økonomisk status og budsjett for Havdoméneprosjektet vises til vedlagte resultat og en foreløpig budsjettramme for 2005.

Som det kommer fram har prosjektet behov for økonomiske bidrag i 2005 for avslutte som planlagt.

Oppgaver 2005

Vi ser for oss at delrapportene produseres og trykkes opp i et nødvendig antall for å sikre en god spredning, samt at sluttrapporten også må produseres og trykkes med en god grafisk profil.

Samtidig er det avtalt at tre hovedfag- og mastergradsoppgaver fra studenter som har hospitert ved Europaprogrammet, skal foreligge som tillegglitteratur og kunne distribueres i et visst antall. Den første av disse "Nabokrangel om fisk", er allerede levert og vil bli lagt ut på Europa-programmets hjemmeside. De to andre er ikke

ferdig per i dag, men vi kunne tenke oss samme prosedyre, om studentene godkjenner det.

Professor Carl August Fleischer, som er medlem av arbeidsgruppe 3, har utarbeidet en betenkning om juridiske stridsspørsmål om de nordlige havområder, denne vil også foreligge som et vedlegg til sluttrapporten.

Vi tror det blir viktig å produsere tilstrekkelig antall av alle disse publikasjonene og evt. annet skriftelige materiale - også slik vi, samarbeidspartnere og bidragsytere har tilstrekkelig til spredning i ulike miljøer. Endelig planer for dette arbeidet kommer senere.

Interessen for havdoménespørsmålene er sterkt økende. Ved påsketider vil regjeringen legge fram den lenge varslede "Nordområdemelding" som Stortinget skal behandle i vårsesjonen. Stortinget har i februar hatt en interpellasjonsdebatt om Norges nordområdepolitikk. Temaet var sentralt også på Luftkrigsskolens luftmaktseminar i månedsskiftet jan/ febr. Mediene har de siste månedene dessuten viet spørsmål knyttet til våre nordlige havområder større oppmerksomhet. Europa-programmet har utarbeidet en nytt prosjekt som skal følge disse spørsmålene, og vil også være en videreføring av "Havdomeneprojektet". Innledende runder med mulige finansieringskilder er startet, og vi håper at dette kan settes i drift i august. Vedlagt sendes prosjektbeskrivelsen.

Som det framgår av kostnadsanslagene er det behov for kr. 300.000,- i støtte for 2005, innenfor den plan og ramme som forutsettes. Europa-programmet søker herved om et bidrag i 2005 på kr. 100.000,-

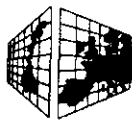
Likelydende brev er sendt Vestlandsrådet og Norges Fiskarlag

Med vennlig hilsen
Europa-programmet

Jon Bingen

Vedlegg:
Årsmelding for 2004
Budsjett for 2005.
Prosjektbeskrivelse "Polhavsdipomatiet"

Endelig revisorbekreftet regnskapsoversikt 2004 vil bli ettersendt.

Prosjektet "Norges havdoméne - utfordringer og strategier"

Årsmelding 2004

Prosjektansvarlig: Johan J. Jakobsen

Havdoméneprosjektet som ble startet i 2002 går ved årsskiftet 2004/2005 inn i sitt siste arbeidsår. De to arbeidsgruppene som ble oppnevnt i 2003 har fortsatt sitt arbeid i 2004:

Arbeidsgruppe 1 ser på konsekvensene for Norge av EUs nye fiskeripolitikk. Gruppen ledes av rådgiver ved Troms fylkeskommune, Anne Hjortdahl og har engasjert Kristine Nielsen som sekretær. Gruppen har frist til april 2005 med å levere rapporten.

Arbeidsgruppe 2 som arbeider med maritime spørsmål, ledes av Sverre Mauritzen. Rogalandsforskning ved Einar Leknes fungerer som sekretariat. Gruppen skal levere rapport i april 2005.

Arbeidsgruppe 3, som ble oppnevnt i desember 2004, ser på forholdet mellom internasjonal rettsutvikling og norsk forvaltning av havressursene. Gruppen har seniorrådgiver Finn Sollie som leder. Johan Petter Barlindhaug er engasjert som sekretær for gruppen som skal avgi sin sluttrapport høsten 2005.

Tre studenter har hospitert ved Europaprogrammet i 2004 som ledd i arbeidet med hovedfag- og mastergradoppgaver. Yngve Kristensen (UiB) har ferdigstilt sin hovedoppgave om konflikten mellom Island og Norge om Svalbardsonen, Toralf Rutledal (UiB) vil våren 2005 avslutte sin mastergradoppgave om fellesforvaltningen mellom Norge og Russland i Barentshavet. Marie Vangen (UiT) arbeider med en mastergradoppgave om rettsgrunnlaget for opprettelsen av fiskerisonen ved Svalbard. Forventes ferdig i løpet av 2005. Etter planen skal hovedfag- og mastergradoppgavene fra de tre hospitantene inngå som elementer i havdoméneprosjektets sluttrapport.

I månedsskiftet november/desember 2004 ble den andre havoménekonferansen arrangert i Bodø med følgende hovedtema: "Norge som kystnasjon – muligheter og forpliktelser". Viser til vedlagt program for konferansen. Konferansen ble støttet av Utenriksdepartementet med kr. 60 000 og av Norges Råfisklag med kr. 20 000. Det legges opp til at prosjektet avsluttes høsten 2005 med en havdoménekonferanse i okt./nov. 2005.

Det har i 2004 vært holdt flere presentasjoner og foredrag om havdoméneprosjektet og temaer som har sammenheng med temaet, ved daglig leder Jon Bingen og prosjektansvarlig Johan J. Jakobsen.

Havdoméneprosjektet har for året 2004 fått støtte fra de faste samarbeidspartnere Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (kr. 150 000) og Vestlandsrådet (kr. 150 000). For 2004 så Norges Fiskarlag seg ikke i stand til å bidra med driftstilskudd for dette året. For 2003 fikk Europaprogrammet støtte fra fiskeriatvarens utredningsmidler. I tillegg til de nevnte bidragsytere har Norges Rederiforbund og Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfond (FHF) i 2004 bevilget h.h.v. 20.000 kr. og 30.000 kr. til havdoméneprosjektet.

Vedlegg: Program for havdoménekonferansen høsten 2004

Polhavsdiplomatiets næringspolitiske, diplomatiske og strategiske utfordringer.

Prosjektnotat

Ikke offentlig

27. januar 2005

Jon Bingen

Europa-programmet

Postboks 6877 - St.Olavs plass - Hammersborg torg 1 - 0130 Oslo
Tel 22 99 28 00 - Fax 22 99 28 01 - E-post: post@europaprogrammet.no

Innhold

Innledning	5
Prosjektmål	11
Prosjektgjennomføring	12
Finansiering	13

"Polhavsdiplomatiet"

Polhavsdiplomatiet er et delprosjekt innen Europa-programmets havdomene- og sikkerhetspolitiske prosjekter. Det skal belyse de geopolitiske, diplomatiske, industrielle og sikkerhetspolitiske sider ved den circumpolære utvikling.

Polhavets geopolittikk vil bli av vesentlig betydning for den kommende industrielle og kommersielle utnyttelse av Nordkalott og de circumpolære områder. Gitt områdets betydelige ressursomfang vil den ressursbaserte industrielle og kommersielle aktivitet bli av stor betydning internasjonalt som for de berørte land.

Polhavets militærstrategiske betydning vil endres på grunn av den tiltagende ressursbaserte industrielle og kommersielle utnyttelse, og havets økende betydning som transportvei. Samtidig vil området forbli det sted i verden hvor "arven" fra Den kalde krigens nukleære avskrekking fortsatt vil være svært virksom.

Polhavsdiplomatiet har USA, Canada, Russland, Danmark og Norge som umiddelbare aktører. Det vil prege de regionale som globale allianser og stormaktsrelasjoner. Dette diplomati vil legge premis for Norges stilling i Barentshavet (gransespørsmål), i nordområdene allment (Svalbard) og globalt.

Prosjektet skal analysere Polhavsdiplomatiets hovedproblemstillinger, aktørenes målprioriteringer og strategier/allianser med tanke på norske interesser og norsk handlefrihet/diplomati.

Det vil bli nedsatt en egen prosjektgruppe bestående av Johan Petter Barlindhaug, Jon Bingen, Jacob Børresen, Johan J. Jakobsen, Helene Løken og Øystein Steiro. Finn Sølle vil delta i gruppen på rådgivningsbasis.

En referansegruppe av bidragsytere og relevante offentlige instanser vil bli nedsatt.

Prosjektet har en varighet på tre år.

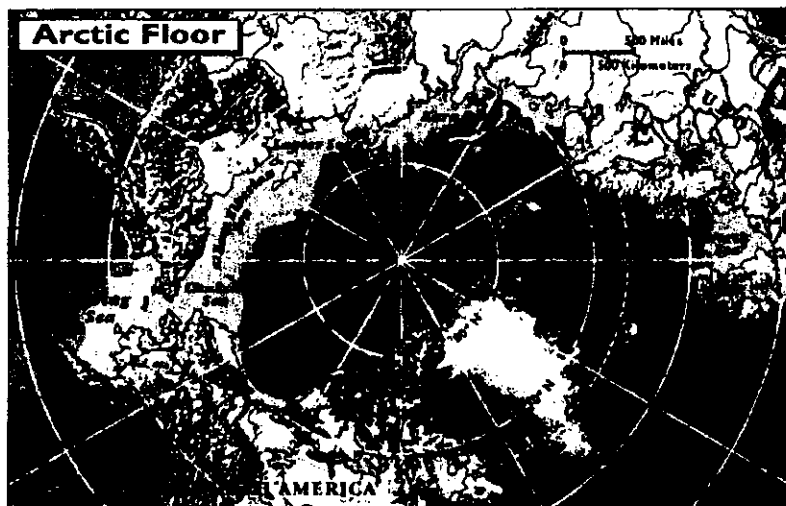
Det årlige budsjettanslag er på 2,4 millioner Nkr.

Innledning

Med de nordlige havområder menes *Polhavet, Grønlands-, Norske-, Barents-, Kara-, og Laptevhavet* samt *Den østsibiriske, Chuckti- og Beaufortsjøene*. Disse havstrekninger utgjør det egentlige Polhavets kystnære områder. Til sammen er dette et hav på ca. 12 000 000 km². Til sammenlikning utgjør Middelhavet (med Marmarahavet) 2 510 000 km² og Østersjøen 386 000 km². Med unntak av Grønlands-, Norske- og deler av Barentshavet, er det meste av de nordlige havområdene dekket av is. Polhavet og dets kystnære havstrekninger omkranses av USA, Canada, Grønland (Danmark), Norge og Russland. Baffinbukten, Grønlands- og Norskehavet forbinder polhavet med Atlanteren. Chucktisjøen og Beringstredet knytter Polhavet til Stillehavet.

Siden 1600-tallet har Polhavets kystnære områder vært gjenstand for en økende økonomisk utnyttelse (fiske, sel - og hvalfangst) og iherdige utforskningsbestrebelse. Oppdagerne ønsket å finne hhv. Nordvest- og Nordøstpassasjene. Begge sjøleder ville eventuelt redusert den interkontinentale seilingstid vesentlig. Imidlertid viste det seg at isen skapte uoverstigelige problem mht. begge alternativer.

Sibirs nordøstlige kyst er av lokal transportmessig betydning, men det er tale om grunne farvann og i Sibir et svært tynt befolkningsgrunnlag. På den annen side var det nettopp disse bestrebelse som førte til Russlands inntreden i europeisk og euroatlantisk diplomati.

Figur 1 Polhavet med opsittere

Selv om det økonomiske utbyttet av fiske og fangst har vært betydelig, har - inntil det 20. århundret - de nordlige havområder vært av forholdsvis marginal strategisk betydning. Dampmaskinens utnyttelse til fremdriftsmiddel i skip, flåtekappløpet rundt det forrige århundreskiftet og utvinningen av kull på Svalbard, endret imidlertid på dette. Øygruppens mulige bruk som støttepunkt i en strategi for sjødominans i Atlanteren ble lett synlig. Under Den andre verdenskrig ble Norske- og Barentshavet arena for omfattende militære operasjoner og Svalbard okkupert for en kortere periode. De nordlige havområder og Den persiske gulf/Det indiske hav

ble av avgjørende betydning for å sikre forsyninger til Sovjetunionen fra 1941 til 1945.

Under Den kalde krigen ble havområdet et viktig utplasseringsområde for supermaktenes nukleære andreslagskapasitet.

Polhavet ble i det vesentlige et "sovjetiskamerikansk innhav". I 1958 seilte SSN *Nautilus* fra Stillehavet til Atlanterhavet under iskapen. Det markerte hvilken rolle disse havstrekninger ville spille i Den kalde krigens supermaktskonfrontasjon og i den nukleære avskrekingsstrategien. Luftrommet var en viktig trasé for de strategiske bombefly. Det tilstøtende nære verdensrom ble senere bane for de ballistiske raketter.

Avviklingen av Den kalde krigen i 1990 reduserte den militære aktivitet også i Polhavet. Det sier likevel lite om de samme områders fremtidige strategiske betydning. Denne vil snarere tilta og bli mer kompleks i takt med den geopolitiske utvikling på land i Europa og Eurasia, en økende ressursdrevet industriell og kommersiell utnyttelse og av militære som diplomatiske årsaker.

Figur 2 SSN Skate ved Nordpolen 1959.

Økt strategisk betydning av de nordlige havområder gav også økt betydning av å sitte på eller kunne kontrollere trafikken langs kysten av Norge.

Jernbane-utbyggingen fra Kiruna til Narvik forsterket dette ytterligere. Norskekysten ble endepunkt for strategiske kontinua med opphav i

Russlands "maritime provinser" ved Stillehavskysten.

I fall en ny transkontinental jernbane fra Stillehavet til Narvik, vil dette forhold forsterkes ytterligere, samtidig som trafikken over Narvik til den amerikanske østkyst og det kontinentale Europa vil ta seg vesentlig opp.

En økt ressursdrevet industriell og kommersiell utnyttelse av polområdene vil også øke deres strategiske verdi – desto mer som dette vil være et område for produksjon av strategiske varer som energi og mineraler. Polhavets landnære strekninger kan bli sjøleder av vital betydning for hele den nordlige halvkules handel og produksjon.

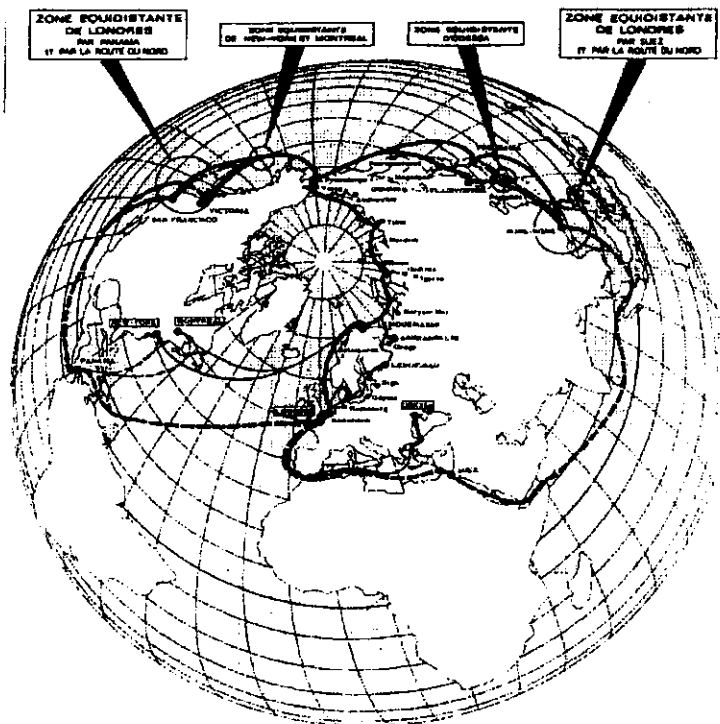
Fra Sovjetisk side har man drevet en aktiv Polhavsforskning siden 1920-årene. Man ble seg tidlig bevisst at iskapen og den vanskelige tilgjengelighet skjulte betydelige ressurser i havet, på bunnen og i undergrunnen.

Det antas eksempelvis at hele 25 % av jordens reserver av olje og gass befinner seg i dette området. Boring etter og utnyttelse av olje- og gassforekomstene i Alaska og på

de norske og russiske kontinentalsokler er ventelig bare innledningen på en økende industriell aktivitet med tanke på å nytte seg områdets mineraler og de fossile ressurser.

Pt. er det bare norske selskap som besitter erfaring med produksjon fra kontinentalsokler inn mot Polbassenget. Norsk teknologi og norske selskap er teknologisk ledende innen energiproduksjon under disse forhold. Det må bli en målsetting at de norske kompetansemiljø skal være ledende innen "arktisk teknologi" og produksjon under arktiske forhold allment. Skulle det vise seg at iskapen over selve Polhavet reduseres vesentlig,¹ kan bruken av de samme områder til transportled ta seg opp.

¹ "It will without doubt have come to your Lordship's knowledge that a considerable change of climate, inexplicable at present to us, must have taken place in the Circumpolar Regions, by which the severity of the cold that has for centuries past enclosed the seas in the high northern latitudes in an impenetrable barrier of ice has been during the last two years, greatly abated. (This) affords ample proof that new sources of warmth have been opened and give us leave to hope that the Arctic Seas may at this time be more accessible than they have been for centuries past, and that discoveries may now be made in them not only interesting to the advancement of science but also to the future intercourse of mankind and the commerce of distant nations." President of the Royal Society, 20th November, 1817 Minutes of Council, volume 8. pp.149-153, Royal Society, London.

En varig klimaendring vil allment kunne endre bosetningsmønstre og utvikling av infrastruktur på kyststrekning som i dag stort sett er ubebodd.

Figur 3 Polhavstrømmer

Kyst og landstrekninger ved polhavet er hjemstavner for ulike urbefolkninger. Disse spiller en viktig rolle i det circumpolære politiske og kulturelle samarbeid og er viktige politiske aktører i sine respektive land. Det norske Sametinget er en viktig drivkraft i det circumpolære politiske og kulturelle samarbeid.

Polområdene og det globale miljø er blitt svært fokusert. Bilder av en Nordpol uten iskappe fra den russiske isbryteren *Yamal* i august 2000, er blitt symbol på klimautviklingen og den "globale oppvarming".

Det vil være en overordnet norsk målsetting å sikre en bærekraftig utvikling i nordområdene. Den industrielle og kommersielle bruk av området må ta hensyn til det naturlige habitat og den opprinnelige fauna.

Flere av de militærstrategiske forhold som oppstod og i vesentlig grad regulerte polardipomatiet under Den kalde krigen, vil være av fortsatt økende betydning. Den nukleære gjengjeldelseskapasitet vil fortsatt sette sitt preg på området. De strategiske undervannsbåter vil ha havområdene som operasjonsfelt, rakettbanene i det nære verdensrom vil forbli av stor betydning, samtidig som et økende antall satellitter vil komme på plass for så vel sivil som militær kommunikasjon, målstyring og allmenn overvåkning. I fremtiden vil trolig alle tilstøtende nordområder også preges av forsvars- og varslingsystem mot disse.

Det vil være upresist å hevde at situasjonen i de nordlige havområder er som i Nordsjøen ved 1960-tallets innledning. Internasjonal rett gjelder også for de polære og tilstøtende havområder. FNs Havrettskonvensjon og avtalen om kontinentalsokkel er gyldige over alt. På den annen side utgjør dette en ikkepraktisert rett, fordi aktiviteten allment har vært så lav. En rekke uavklarte forhold preger forholdene i nord.

Det er eksempelvis ikke:

- i) en avklart grense mellom Norge og Russland i Barentshavet,
- ii) allmenn enighet om Svalbards kontinentalsokkel, økonomisk/vernesone rundt øygruppen,

- iii) enighet om Canada, Russland og Grønlands (Danmarks) krav på kontinentalsokler i Polhavet (Danmark gjorde krav på Nordpolen i 2004),
- iv) klart hvilken politisk status Grønland ønsker; uavhengighet fra Danmark eller indre selvstyre med dansk ansvar for utenriks- og forsvarspolitik?,
- v) avklart om Nordvestpassasjen er en canadisk indre sjøled eller om den er internasjonalt farvann,
- vi) enighet om den russiske definisjon av iskappen som et landterritorium eller
- vii) om sjøleden langs Russlands nordkyst er en indre sjøled.

Alle disse forhold bør være mest mulig avklart før en industriell og kommersiell aktivitet innledes. Hvordan eksisterende avtaler skal forstås og med hvilke konkrete følger i Polhavet, vil med andre ord bli gjenstand for et omfattende diplomati i årene fremover. Interesser, beliggenhet, militær, diplomatisk, økonomisk og politisk evne vil gi dette diplomati dets struktur og aktørhierarki. USA, Russland, Norge, Canada og Grønland (Danmark) vil bli dets umiddelbare aktører.

USA og Russland vil imidlertid være også dette diplomatis viktigste aktører. Fra 1945 til 1990 var Polhavet langt på vei et "sovjetiskamerikansk innhav". Begge spiller en sentral rolle i globalt diplomati og i den globale økonomi og er dertil store oppsittere ved Polbassenget. Den fremtidige utvikling i nordområdene vil dertil være av vital betydning for begge lands fremtidige stormaktsstatus, for deres industrielle og deres allmenne økonomiske utvikling.

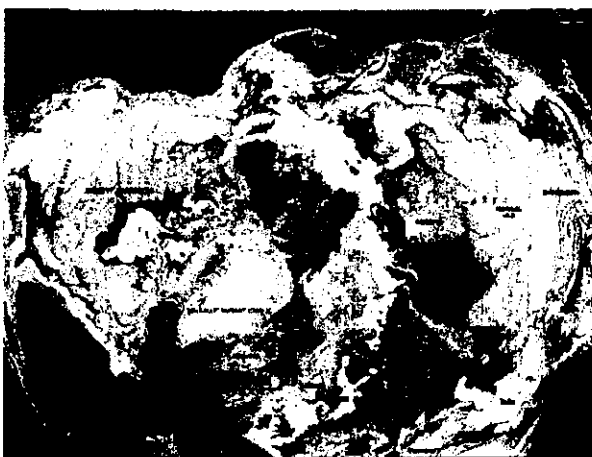
Barentshavet er Russlands enkleste adgang til globale sjøkommunikasjonslinjer. Inntektene fra russisk kontinentalsokkel vil bli et stadig viktigere fundament for russiske statsfinanser og økonomi allment.

Canada vil være en stor aktør/kan bli et "stort problem". De polære problemstillinger har tradisjonelt skapt komplikasjoner i nordamerikansk diplomati. USAs geopolitiske prioriteringer, strategiske ønsker (rakettskjold) og industrielle ambisjoner er fortsatt svært omstridt i canadisk politikk, og vil bli det i den utstrekning USAs nordområdediplomati, industrielle og økonomiske ambisjoner og aktivitet oppfattes som en utfordring for den canadiske føderasjon som sådan.

Ottawas planer om å utvide den canadiske undervannsbåtstyrke var ikke rettet mot en fryktet sovjetisk ekspansjon på 1980-tallet.

Danmark (Grønland) og Norge er politisk små aktører. Begge disponerer imidlertid og har ansvar for enorme og strategisk uhyre viktige områder gjennom besittelse av Grønland og Svalbard. Begge disse landområders og deres sokkel/soner vil være helt sentrale geopolitiske og geøkonomiske problemstillinger i de kommende års diplomati.

Norge vil være i en særstilling, begrenset egentyngde til tross. Både fastlandet og Svalbard vil som landområder være av sentral betydning for all aktivitet i de mellomliggende og tilstøtende havområder. Det norske havdomenet er hovedporten til Polhavet. Om det er uenighet om rettigheter, er dette ubestridelig norsk jurisdiksjonsområde og norsk suverenitet.

Figur 4 Hormuz, Bosporos.stred og Norskehavet

Polhavsdiplomatiet øker betydningen av Norge og av de norske havområder kommunikasjonsmessig,² industrielt og militærstrategisk. Det retter særlig fokus på situasjonen rundt Svalbard, men også på "sundet" Svalbard/Tromsø. Den nye europeiske og eurasiatiske geopolitikk, energis-geopolitikk og geostrategi og de globale geostrategiske relasjoner forsterker ytterligere forbindelsen Hormuz, Bosporos, Sund/ Stred og Norskehavet som et strede mellom Svalbard og Tromsø.

Polhavsdiplomatiets allianser og i hvilken utstrekning dette diplomati effektivt vil omfatte andre aktører, eventuelt institusjoner, er ukjent. På den annen side vil disse ha stor innvirkning på hvilke løsninger som viser seg mulig om enn for varierende tidsrom, og de vil trolig bli av sentral betydning for den nordlige halvkules stormaktsdiplomati allment.

Hvilke relasjoner polhavsdiplomatiet vil kunne skape mellom Norge og Russland vil være av spesielt stor betydning for utviklingen i de nordlige områder, og i europeisk og global strategi og diplomati. Norge og Russland vil kunne ha betydelige felles utfordringer og interesser, men spesielt vil man, på norsk side, være sårbar for den ulike rolle størrelse mellom en utpreget småstat i rent politisk forstand (men med et enormt territorium og jurisdiksjonsområde) på den ene siden og en transkontinental stat og stormakt på den annen.

² Planer om en transkontinental jernbaneforbindelse fra Kina over Russland/Sentral-Asia til Narvik (*The North East WEST Freight Corridor*) vil ytterligere øke mengden av gods og trafikk på land og over sjøen.

Utviklingen i Polhavet fordyper Norges "skvis" mellom de euroatlantiske og globale "sjø- vs. land"-konstellasjoner.

Polhavsdiplomatiet er allerede kommet vel i gang. På norsk side er det utvist liten interesse. Med unntak av den naturvitenskapelige kompetanse er kunnskapsnivået allment lavt og særlig med hensyn til de diplomatiske og strategiske problemstillinger. Det foreligger ingen fundert og relevant vurdering av de forskjellige aktørers prioriteringer, allianser, strategier og mål. Norsk sjømilitæraktivitet i de aktuelle havområder reduseres. Vi vil ikke kunne se bort fra at norsk militær tilstedeværelse og kapasitet allment i Nord-Norge vil gå ned.

Prosjektmål

Prosjektets *hovedmål* er å innlede analyse og konseptutvikling mht de her nevnte problemstillinger i forbindelse med de kommende års Polhavsdiplomati. Det er en *sentral målsetting* å kunne levere resultat så raskt som mulig.

Det er en *målsetting* å bistå Forsvaret i å sikre den struktur og det operative fokus norske interesser og et norsk diplomati vil fordre.

Dernest er det et mål for prosjektet å få i gang en *forskning og undervisning* eksempelvis ved de juridiske fakultet som sikrer den nødvendige fremtidige ekspertise.

Endelig har prosjektet til formål i samband med øvrige nettverk til norsk industri- og næringsliv å øke oppmerksomhet og *fokus på de industrielle og kommersielle muligheter* som åpner seg.

Dette vil materialisere seg i følgende underprosjekt/arbeidsområder:

- i) *Polhavsdiplomatiet og internasjonal folkerett*; forhold til eksisterende traktatverk/ presedenser (Hormuz, Bosporus etc.).
- ii) *Industri og teknologi*; teknologi som begrensning/drivkraft, konkurranse-instrument i den ressursdrevne industrialisering.
- iii) *Infrastruktur*, hvilke utfordringer stilles Norge overfor for så sikre egne landområder som base/plattform for den industrielle utvikling.
- iv) *Polhavsdiplomatiets aktører og allianser*. Hva er de ulike lands spesifikke interesser økonomisk, juridisk og politisk? Hvilke mål og prioriteringer, hvilket eget instrumentarium og allianser vil aktørene få, med hvilke konsekvenser for de institusjonelle arenaer og faktiske makt- og lederskapsforhold, lokalt, regionalt og globalt.
- v) *Polhavsområdets geostrategi*, forsvars og sikkerhetspolitiske dimensjoner ved Polhavsdiplomatiet, lokale, regionale og globale implikasjoner.

Prosjektgjennomføring

Prosjektet har en varighet på - 3 - tre år.

Prosjektet innledes 1. februar 2005 med avslutning 31. desember 2007.

Prosjektgruppe

Det vil bli nedsatt en egen prosjektgruppe med ansvar for prosjektets gjennomføring. Gruppens sammensetning vil endres i takt med problemstillinger under behandling underveis. Prosjektgruppen vil bestå av:

Johan Petter Barlindhaug, Øystein Steiro, Jacob Børresen, Johan J. Jakobsen, Helene Løken og Jon Bingen. Finn Sollie deltar som tilknyttet rådgiver.

Referansegruppe

Det vil bli nedsatt en referansegruppe for prosjektet. Denne vil bestå av representanter for bidragsytere og relevante myndigheter.

Publikasjoner

Prosjektet skal avsluttes med en konkluderende *prosjektrapport*. Det vil bli produsert arbeidspapir og delrapporter innen de enkelte arbeidsprosjekt underveis.

Det er imidlertid et vesentlig mål for prosjektet å bygge nettverk på norsk side og å utgjøre en omfattende dialog med og mellom prosjektets samarbeidspartnere.

Kostnadsramme

Prosjektet har en total kostnadsramme på 2,4 millioner NOK per år over en periode på tre - 3 - år.

Forbruket fordeler seg som følger:

Lønn/honorar konsulenter	kr. 1 500 000,-
Seminar/møter	kr. 150 000,-
Reiser	kr. 150 000,-
Overhead	<u>kr. 600 000,-</u>
Sum:	kr. 2 400 000,-

- Prosjektet vil ha to årsverk til prosjektledelse/gjennomføring. Øvrige midler dekker mindre konsulenttenester/bidrag nasjonalt som internasjonalt.
- Det vil være nødvendig med seminar circumpolær, atlantisk/europeisk deltagelse.
- Det vil være nødvendig med reiser som pkt. over, samt til USA.
- Overhead dekker driftskostnader som materiell, produksjon av publikasjoner, kontor, husleie osv.

Finansiering

Prosjektet finansieres ved årlige bidrag fra inviterte samarbeidspartnere i departement og næringsliv. Det forutsettes deltagelse gjennom *hele* prosjektet.

Ny 2005
Budsjett Havdomeneprosjektet 2005

Inntekter		
Prosjektstøtte	Finansieringsbehov for 2005	300 000
Overført fra 2004		173 600
Totalt inntekter		473 600

Kostnader		
Honorarer		Totalt
Koordinering og ledelse EP		70 000
Sekretærarbeid arbeidsgruppene	Rapportskriving	100 000
Prosjektkostnader		
Rapporter, produksjon, trykking og presentasjon		120 000
Reise og møtekostnader - arbeids og styringgrupper		50 000
Diverse interne reisekostnader med mer		25 000
Sum budsjettramme 2005		365 000
Overheadsandel, administrasjon og driftskostnader Europa-programmet		100 000
Sumt totale kostnader disponert		465 000
Differanse foreløpig		8 600

- Konferansen og lansering av resultatene settes opp i eget budsjett